

Парламентарни избори април 2022

Анализа извештаја о трошковима изборне кампање: Др Милош Јовановић- Српска коалиција НАДА

Транспарентност Србија

Београд, јул 2022

Ово истраживање, као део мониторинга избора 2022, спроведено је уз подршку Фондације за отворено друштво, програма “Транзиција” Министарства спољних послова Чешке Републике и Међународне фондације за изборне системе (IFES). Сви изнети ставови припадају организацији Транспарентност Србија и не морају одражавати ставове донатора.

Др Милош Јовановић - НАДА за Србију - Српска коалиција НАДА - Национално демократска алтернатива - Демократска странка Србије (ДСС) - За Краљевину Србију (Монархисти) Војислав Михаиловић

Извештај је поднет за коалицију странака. У извештајном обрасцу видљив је само назив Коалиција за **Краљевину Србију – ДСС** (као скраћени назив коалиције) а не и назив друге или других чланица коалиције. Као веб-сајт је наведен сајт www.zakraljevinusrbiju.rs. Одговорно лице је Андрија Динић, генерални секретар, и као датум именовања је означен датум из 2020. Иако је могуће да је уговором којим је формирана коалиција одређено да ће ово лице бити одговорно за финансирање целе коалиције исправније би било назначити датум овлашћења из тог уговора.

Адреса сајта коалиције је у ствари адреса мало познате политичке организације „За Краљевину Србију“¹, која је регистрована још крајем 2009. године, а као заступник је уписан мр Владимир Јелић.² На овом сајту нема никаквих информација о активностима ове странке на изборима и о коалицији, изузев листе давалаца прилога у изборној кампањи.³ С друге стране, на изборима је фактички учествовало једно од крила Покрета обнове Краљевине Србије⁴, које је, судећи по страначком сајту, у доба избора управљало тим сајтом, али које није било препознато у доба избора као легитимно руководство ПОКС. Као заступник ПОКС у регистру је тада био уписан Жика Гојковић, а тренутно (15.8.2022) је Војислав Михаиловић. Све ово је несумњиво могло да створи забуну код бирача – за које партије у ствари гласају када бирају ову коалицију и где могу да се упознају са активностима и финансирањем ове коалиције током парламентарних избора. Додатно, када је реч о председничким изборима, као сајт коалиције је био означен сајт друге странке – ДСС.

За финансирање је коришћен рачун код ОТП банке и рачун код Управе за Трезор.

Изборно јемство је положено у висини од 3.480.000 динара и хипотека у висини од 18.234.200, оба од стране физичких лица. Као и у другим сличним ситуацијама, и овде треба напоменути да ЗФПА није уредио ситуације које могу настати у пракси, да изборно јемство буде наплаћено и да оно што је положено као изборно јемство накнадно постане прилог политичком субјекту, и то прилог који је недопуштен због вредности која премашује законски максимум.

Новац из буџета је исплаћен 23.3.2022., и то 20,5 милиона динара по основу расподеле на једнаке делове и скоро 34,5 милиона динара 8.7.2022. на основу броја освојених гласова. Наведено је да је из буџета локалне самоуправе Бајина Башта добијено је 30.805,25 динара 1.04.2022., тако да је укупан примљен износ био 54.972.652, колико је и потрошено. Међутим, из буџета локалних самоуправа не могу се финансирати трошкови изборне кампање за парламентарне изборе. Другим речима, или је општина Бајина Башта ненаменски уплатила новац овој коалицији или је податак погрешно приказан. Наиме, могуће је да је нека од чланица коалиције користила средства која добија из буџета ове општине по основу заступљености у локалној скупштини, те да је онда део тог новца

---

¹ <https://zakraljevinusrbiju.rs/>

² <http://mduls.gov.rs/wp-content/uploads/Izvod-iz-Registra-politickih-stranaka-22.07.2022.pdf>

³ https://zakraljevinusrbiju.rs/?page_id=31

⁴ <http://poks.rs/>

искористила за изборну кампању, преносом са сталног страначког рачуна, а да је потом погрешно навела извор финансирања у извештају.

За финансирање кампање коришћени су и прилози укупно 67 особе, у вредности од 6.935.200 динара. Прилози су уплаћени у распону од 65 до 420 хиљада динара. Сви ови прилози излистани су и на сајту једне од чланица коалиције. Поред прилога физичких лица, примљен је и један од привредног субјекта, СМС Group doo, у вредности од 800 хиљада динара.

Укупни приходи кампање износили су 62.707.852. Са рачуна за финансирање редовног рада неке од странака пренето је 300.000 динара, али ништа није утрошено.

Укупни трошкови кампање су били готово једнаки приходима (62.701.383 динара). Нејасно је, међутим, шта се догодило са разликом од око 6 хиљада динара, јер се не наводи да је она враћена, било у буџет, било на стални страначки рачун.

Коалиција није пријавила трошкове за летке, брошуре и плакате, а нешто више од 400.000 динара пријављено је за новине, односно за један оглас на 1/3 редакцијске стране Курира (што је требало уписати у трошкове оглашавања, а не у оквиру промотивног материјала).

За билборде је наведен трошак од нешто више од 7,5 милиона динара, а то је подељено на четири ставке. Свуда је наведен само трошак за закуп простора за постављање, и плаћен је агенцијама BABBLER MEDIA (око 2,3 милиона), MEDIA NETWORKS Novi Sad (480 хиљада), MEDIA PLAY COMMUNICATIONS (1,6) и ALMA QUATTRO doo (3,1 милион динара). Нејасно је колико је и коме плаћено за дизајн и штампу, осим ако то није урађено код поменутих агенција. Такође, ни у једном случају није наведен број билборда који су били закупљени, нити њихова јединична вредност.

ТС је, посматрањем на узорку, проценила да је ова коалиција за све врсте избора потрошила на билборде око 140 хиљада евра, а да се око две трећине тог износа односи на парламентарну изборну кампању, што је значајно више од пријављеног износа (за око 4,5 милиона динара). С друге стране, у председничкој изборној кампањи је наша процена била за два милиона динара мања од пријављених трошкова. Без броја билборда код сваке од агенција није могуће вршити даљу анализу ових података и утврдити да ли разлике у процењеним и пријављеним трошковима потичу из попушта, те да ли су ти попусти били на нивоу оних које су уживали други политички субјекти.

Трошкови другог промотивног материјала су били веома високи – изнад 16 милиона динара. Сви се односе на штампу и мада се наводи 11 фирми којима је плаћено за ове услуге, остаје непознато о којим промотивним материјалима је реч, у којој количини су они набављени или израђени, трошку дистрибуције и слично. Скоро шест милиона од ове суме уплаћено је фирми ANJA S DESIGN, а четвртина INJAC GRAF из Новог Сада. Рубрика „други трошкови дистрибуције“ остала је непопуњена.

Из извештаја се не види да је било трошкова митинга и конвенција, као ни конференција за медије. С друге стране, та врста трошкова је била пријављена у извештају исте коалиције за председничке изборе. Као и у другим сличним ситуацијама, јавља се дилема да ли је трошкове требало поделити међу разним врстама избора у ситуацијама када су на истом догађају промовисани и председнички кандидат и кандидати на парламентарним

изборима, као што се и догодило на скуповима ове коалиције. ЗФПА у том погледу не прописује обавезујућа правила.

Коалиција се оглашавала на ТВ станицама, и пријавила је трошак од нешто изнад 13,5 милиона динара за укупно три медија – на РТС-у, ТВ Пинк и Прва. Није пријављен ни један закупљен термин. Према подацима из мониторинга ТС, ова парламентарна листа је имала огласе на РТС вредне преко 9 милиона динара (уз примену попушта од 10%), а пријављено је 8.359.200 расхода. На ТВ Прва, трошкови су износили преко 1,5 милиона, док је пријављено готово 3,5 милиона. На ТВ Пинк су опажене рекламе вредне близу 1,7 милиона динара, а пријављено је незнатно више. С друге стране, према мониторингу ТС, ова се коалиција рекламирала и на ТВ К1, у вредности од 868 хиљада динара, али се она не наводи у извештају за парламентарне изборе. Када се ови подаци сагледају у контексту претходно анализираних извештаја за председничке изборе, види се да се збирно у потпуности подударају налази из мониторинга и пријављени трошкови за ТВ Прва, као и за ТВ станицу К1. Оно што, међутим, остаје неразјашњено јесу трошкови гостовања Милоша Јовановића на ТВ Хепи, које је било означено као закупљени термин, а које се не појављује на листи трошкова ни за једне од избора.

За оглашавање на три радио-станице (Радио 14 Ваљево, Радио 021, и Хит) потрошено је око један милион динара, а емитован је исти оглас. У штампаним медијима потрошено је 550 хиљада на један оглас у Вечерњим новостима.

Трошкови оглашавања на интернету за мало су премашили седам милиона динара, и подељени су на три рубрике за банере. Највећи трошак је био у Блицу, више од 5,5 милиона динара, око 1,1 милион на курир.рс, а скоро 330.000 је пријављено је и за портале Монда и Курира. За сајтове није пријављен никакав трошак. У остале трошкове оглашавања убележено је око 600.000 динара, који су плаћени фирмама STRATEGY VISUAL и MG VIDEOS, али осим износа не наводи се за које услуге су уплаћени. У том смислу је значајно да је Фејсбук регистровао преко 10 хиљада уложених евра у кампању ПОКС на тој друштвеној мрежи, уз назнаку коалиције НАДА. Ни једна од ставки у извештају не одговара овим трошковима.

Трошак за оверу потписа износио је око 395 хиљада, док је у прелиминарном извештају износио свега 37 хиљада, што није логично, с обзиром на то да су трошкови настали у првом делу кампање. Трошкови нису разврстани по примаоцима.

Остали путни трошкови су вредели 615 хиљада динара. У питању су аутобуски превозници, али намена овог превоза није наведена, а вероватно је требало да буде приписана неким јавним догађајима, који се такође не наводе у овом извештају.

За мобилну телефонију и интернет није наведен никакав трошак. Директна пошта је плаћена у висини од 886.000, уплаћен Пошти Србије, што је било приказано и у прелиминарном извештају.

У финалном извештају коалиције нису наведени трошкови за комуналије и режије, закуп простора и ангажовање маркетиншке агенције, а није их било ни у прелиминарном. У коначном извештају је наведено и 9,9 милиона динара за потребе „других видова ангажовања“, за AD ART PRINT у висини од 4,5 милиона а остатак за PRINT AND PROGRAMMING (обе фирме из Врбаса). Из напомена се не види на шта се односе ови

трошкови, па се не може закључити ни да ли је требало да буду наведени у некој другој рубрици.

Остали непоменути трошкови у завршници износе 3,9 милиона динара, а намена се не наводи ни на једном месту. Највећи појединачни трошак, готово 1,5 милион динара уплаћен је Војвођанској банци – ОТП банка Нови Сад. Пошто је висина трошка далеко већа него што би могли бити трошкови банкарских провизија, чини се да би овде могло бити реч о отплати неког кредита који се не односи на изборну кампању. Други већи прималац средстава је фирма Агро Толе доо, која се бави откупом, лагеровањем и продајом кукуруза, пшенице, семења и ђубрива (980 хиљада динара).

Др Милош Јовановић-НАДА за Србију- Српска коалиција НАДА-Национално демократска алтернатива-Демократска странка Србије (ДСС)-За Краљевину Србију (Монархисти) Војислав Михаиловић

Главна питања за проверу и разјашњење

- Као сајт коалиције се наводи адреса странке За Краљевину Србију, на којем нису уопште биле објављиване активности ове коалиције за изборе (већ на адресама ДСС и ПОКС)
- Као извор финансирања се наводи и буџет општине Бајина Башта, што је противно закону
- Постоји мањи вишак прихода над расходима (6 хиљада динара), који је требало да буде враћен, било у буџет, било на страначки рачун
- На погрешном месту уписани трошкови оглашавања у једним новинама
- Није наведен број билборда ни код једног добављача, број и врста других промотивних материјала за које је пријављен веома висок трошак
- Нису наведени трошкови митинга и конвенција у овом, већ само у извештају за председничку кампању, иако су се односили на обе врсте избора, а с друге стране, у осталим трошковима се наводи и трошак аутобуских превозника
- Закупљени термин на ТВ Хепи, не појављује се у извештају ни за ове, ни за председничке изборе
- Не види се да су плаћени трошкови оглашавања на Фејсбуку
- Прелиминарни извештај није обухватио већину трошкова овере потписа
- Наводе се високи трошкови „других видова ангажовања“ за које нема напомена на шта се односе, као и „осталих непоменутих трошкова“, где се између осталог, наводи и трошак од 1,5 милиона динара према банци